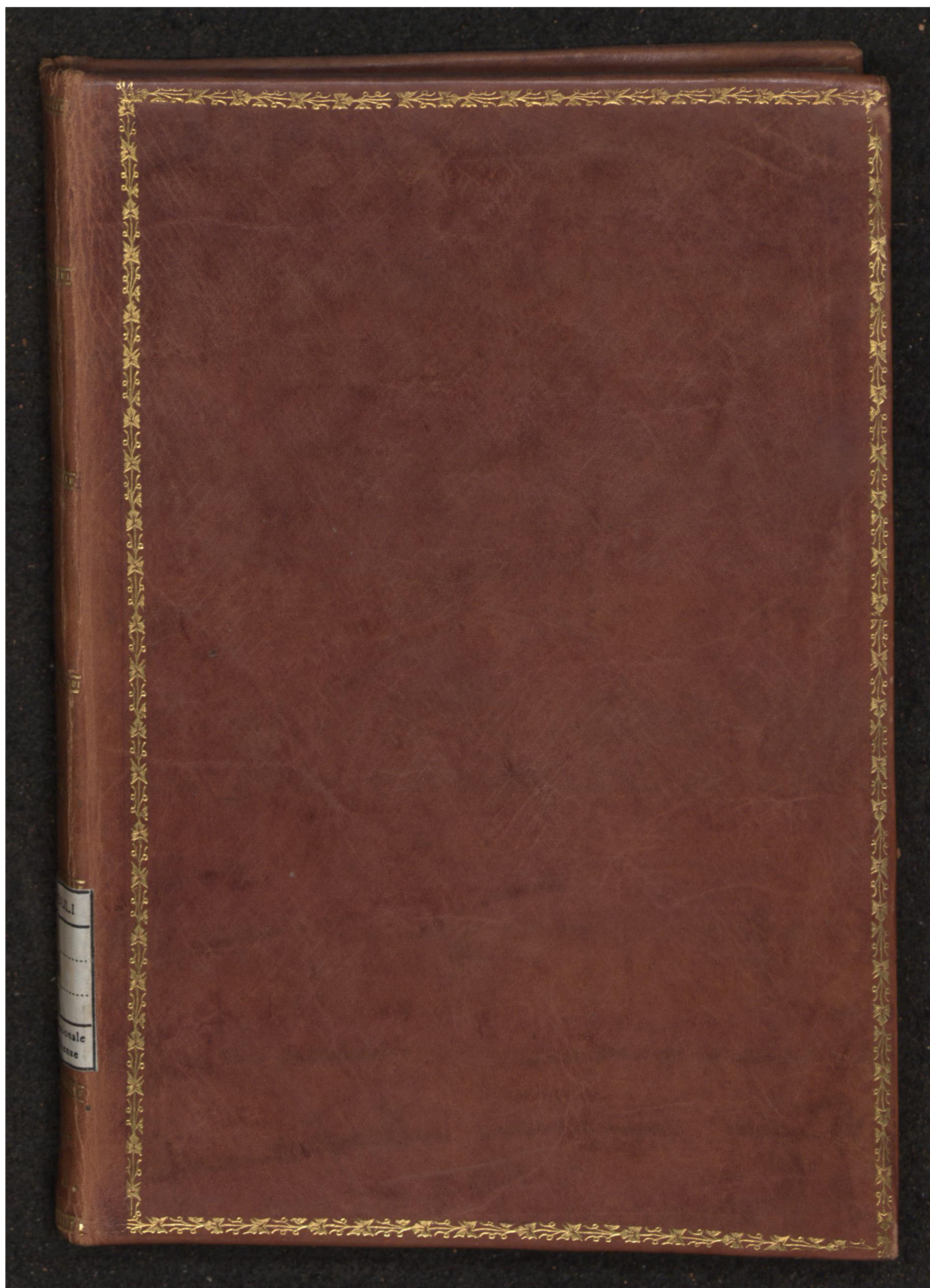
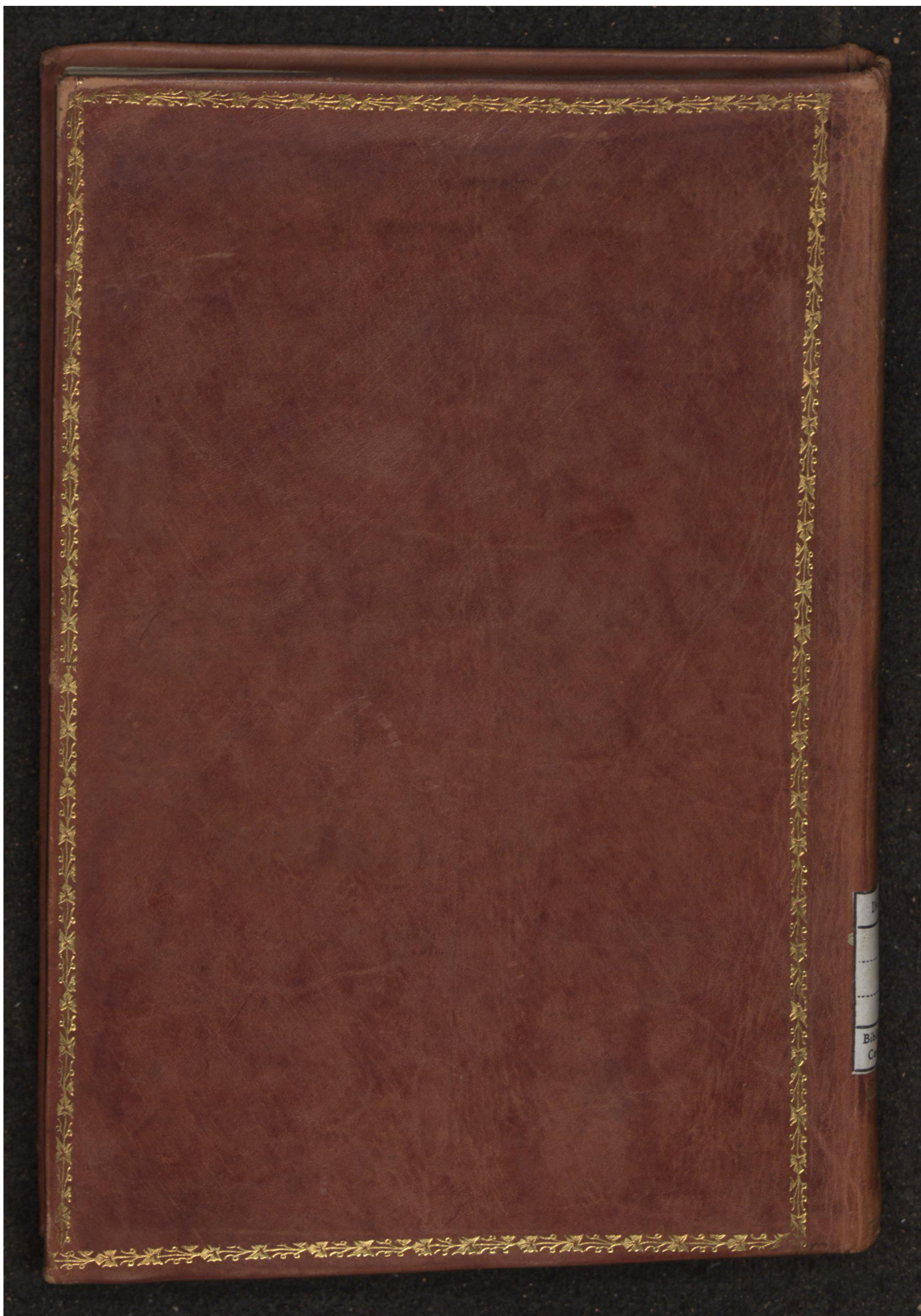

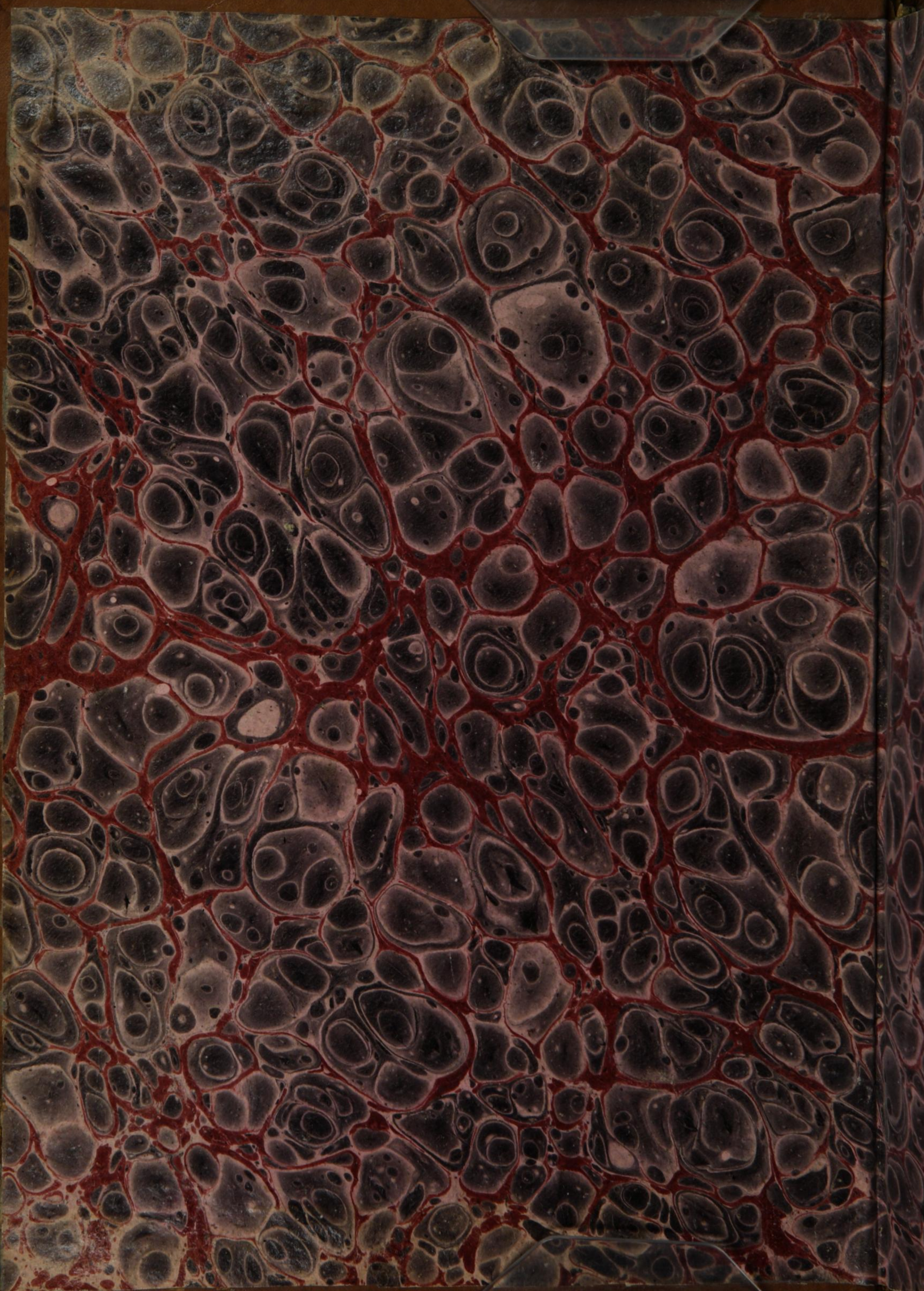

VII
COENA
124
INCUNABULI
L
6
31
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze
S. L.

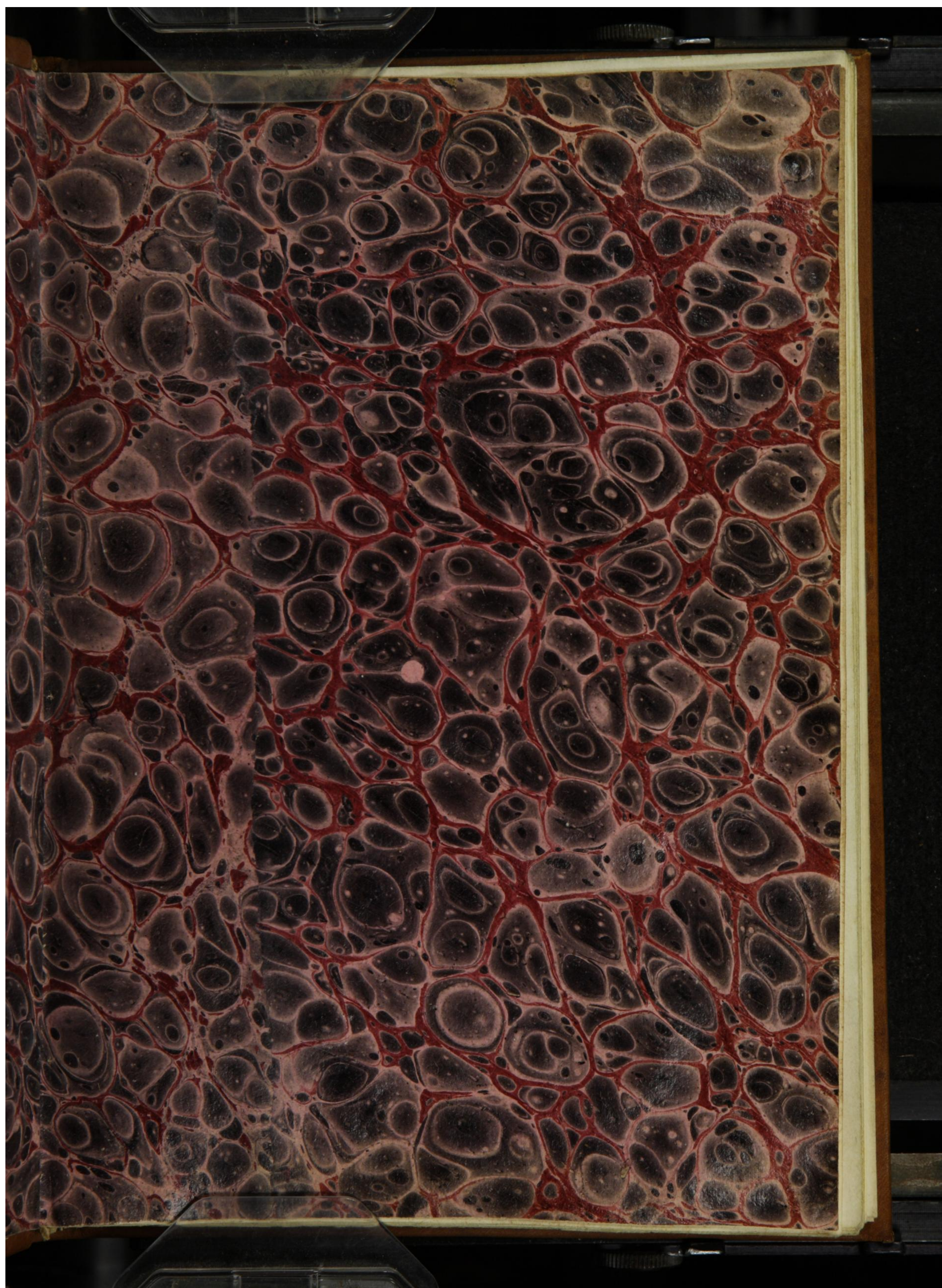

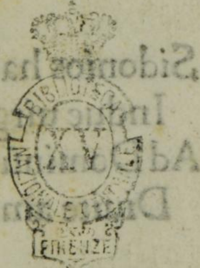

Geminæ fœturæ. B. Fiera Medici
Pomponius Lætus.

Quæris delitias & pinguis fercula mensæ?
Persida/uel Mædi regis adito lares.
Mille dabit si mille petis tibi pagina luxus:
Inuentis cedit nec Caracalla tuis.
Aut quod nocturnis ponebat regia diuis
Hælius aut quales dispare sorte dedit.
Ista linunt graciliq; placent malesana palato:
Et doctæ carpunt prædia magna gulæ.
Si cupis oblungæ traducere tempora uitæ:
Accipe quas promit Mantua sola dapes.
Mantua dat numeros uideas moniměta Marōis
Consulit humano non minus illa pedi.
Semina disponit gemino Baptista nouali:
Frugifero struitur cœna diserta cibo.
Contulit o q̄tum prædiues Mintius urbi:
Prorogat hic animam/prorogat ille lyram.

Illustrissimo & Amplissimo Dño suo Dño R. Reario. S. Georgii Cardinali dignissimo: Baptista Fiera Mãtuanus/bene uiuere.

Voluissem Illustrissime Domine grauiori & docta magis scriptione mandatis tuis morem gerere: & utinam ad extremum calamum tractatui nostro de diuersis tam philosophicis q̃ medicis annotatiõibus imponendum/suppeteret ocium: Gratum satis opus nostrum Amplitudini tuæ: q̃plurimis uero utile futurum profecto sperarem. Verum quandoquidem uoto par nunc esse non possum meo: a quo dum uitæ fomenta medicamus diuellimur: Quod optasti: & quod potui/fœlicibus habe auspiciis: incolumitatisq; ut perpetuitatem illam consequaris: quam & tu & Cœna tibi optat mea/dii faxint boni. Vale.

Ad Librum.

Sidonios habitus atq; aurea pallia fœlix
Indue uirgineo tincte rubore Liber.
Ad Dominũ ꝓperas: quãta est tibi gloria? cultu
Diuite amat tanti numinis ara coli.

Ampliss. dño suo. D. R. Reario. S. Georgii Cardinali digniss. Baptistæ Fiera Mantuani Medicorum minimi Cœna.

s I cui delicias iocosq; nostros
Fas sit sepositis dicare curis
Sæui dum fugiant leonis ignes
Qualescunq; habeas uelim Raphael.
Tu solus medicos meos labores
Nutris/tu miseræ rati secundo
Aspiras/pelago furente/portu:
Duro tempore nec sinis perire
Vnus Iuppiter/unicusq; Apollo es
Nobis/seria sint tua & iocosa.

Ad Librum ne exeat liuore & perfidia Medicorum.

Liuoris rabidos Liber notasti
Latratus/medicæ malasq; mentes
Turbæ/& perfidiam æmulantis artis:
Vulgi credulitas inanioris
Iam deprhensa tibi est/& ociosi
Rumoris solidæ & sacræ inuidentis
Virtuti/assidui grauesq; morsus:
Festinate nimis tamen tabernas
Odisti patrias laresq; nostros

Audentiq; paras iter uolatu.
Audere hoc nocuum est liber:morare
Dum musis nimium miselle credis
Maiestate sacri chori superbus
Qđ Phœbi auspiciis ope & medela
Pascamur/minimum putas:sed amplum est:
Ieiunus poteris subinde nosse.
Contentus medico & satur quiesce
Nostro nomine.quid lacer famescens
Neglectusq; feret miser Poeta?
Certe numen habet/sed ignis/ara/
Huic nec uictima nec dapes poetæ
Et totis querulus sitit diebus:
Diuinæ hoc meritum est honosq; menti
Ingrata/impia sæcula & prophana?
Viuamus medici liber/morare.
Qđ uersus coeant tui & medelæ:
Qđ phœbum medicus/sacerq; uates
Auctorem celebrent piumq; patrem
Iunctis laudibus educata turba:
Non nouit rabidus furor malignæ
Plebis/pessimus improbusq; liuor
Cultis pernicies malumq; uirus
Et mors ingeniis.Liber morare.
Obdurat:monitus precesq; nostræ

Nil prosunt:celer exit hinc/inæquo
Delumbiq; pede:exeat secundis
Ausis/Aonidum fauente cœtu.
Sit laus summa tibi superne Phœbe:
Mordebit tenuem meum Libellum
Rumor perfidus/hic tamen superstes
Viuet/posteritas meis Medelis
Arridens/Medico tuoq; uati
Optabit reduces dies negatos:
Infœlix morere & perito Liuor.

Elementa.

Arida Terra/gelu torpet:calet humidus Aer.
Si gelida est/deceat si minus humet Aqua.
Torrida ab Igne/minꝰ sūt cætera sicca:ministrāt
Omnibus hæc uarias non sine Sole uices.
Dii/bene sit uobis:semper mutata nouantur
Vt perimant formas dentq; elementa nouas.

Ficus.

Igne tepet modico:primoq; est tempore Ficus
Mollior:urenti mox sitit igne magis.
Candida Purpureis Nigrisq; est gratior:omni
Pinguior hæc fructu est uberiusq; fouet.
Si noua sit/nocua ē stomacho & descēsibus apta
Effluet:ardenti ni sociata Nuci est.
At siccata aperit:sordesq; potentius effert:

Nec minus ista mali sanguinis esse solet.
Frigida membra calent Ficu: præcordia lenit
Et caput: hanc primam mensa liberq; ferant.

Mala.

Plurima sunt minimiq; madentia Mala caloris:
Dulcia sed stomacho cōmodiora meo.
Corda iuuant flāmis agitata/at noxia uentri
Turgebunt/neruis & nocuisse uolent.
His caueas / mala sunt dirasq; mouentia febres:
Forma placet/nitidi corticis esca nocet.

Persica.

Rore sumus pluuio mox putrescentia/uentri
Fida calescenti: si modo prima damur.
Mollia laxamus uentres: siccata/tenemus:
Nos timuit Persis: sed tibi grata sumus.

Poma Armeniaca.

Poma eadem dices quæ Persica: si tñ amplum
His corpus: nobis aurea forma datur.

Prnua.

Pruna licet uario decorata colore nitescāt:
Frigent/& pluri crassa liquore fluunt.
Soluunt/corda fouent ardentia/prima reposcūt
Prandia: sunt Syrii nobiliora soli.

Pyra.

Brumalis sitibunda cibi: durantia uentrem

Sunt Pyra:uentoſum non edat illa latus.
Cor tamen hæc colat & fungi cui cura maligni:
Nec pipere & mulſo melle ue cocta nocent.

Ceraſa.

Iam dedit e Ponto nobis tria poma Lucullus:
Vix tepida & curſus dulcia/ſunt ſubiti.
Dulcacida ignito ſitiunt aptiſſima uentri:
Condit aduſta uorax Acria ſole coquus.
His aluus fluida arcetur:famis improbus ardor
Creſcit:adempta ſitis.q̃ gula docta coquo?

Cydonia.

Sicca leuis brumæ q̃ poma Cydonia melle
Cocta iuuent ſtomachũ menſa ſecunda rogat.
Frenant uina:tument:fluxus remorata:lacertis
Sunt nocua/& nimio curſibus apta cibo.

Oliua.

Torpeſcens olea exacuit/ſed auara palatum
Vix alet:arentem mollior aluus amat.
Igne leui(niſi ſalſa)tepens/imitata Smaragdos:
Fœniculo atq; acido rore referta ſapit.

Sorba:Arbuta:Meſpila.

Arbuta:Sorba:tenent fluidos & Meſpila uẽtres:
Paruo ſicceſcunt hæc tria poma gelu.
Hæc fugias nitido dum cortice poma rubeſcũt:
Vix ſimul eueniunt & decor & bonitas.

Auellana.
Primus Abellinam Campano a nomine cultor
Dixerat:aridula est:sed minus illa tepet.
Inuisa est capiti & stomacho:tardissima lapsu
Intumet:umbrosis nascitur in corylis.
Amygdala.
Feruet & emollit si dulcis Amygdala:Amara est
Asperior:mensas nesciat ista tuas.
Iliacum dulcis:tabemq; a pectore delet:
Quam bene distat?alit dulcis:amara necat.
Nux.
Mille nuces poteras dixisse:sed unica iuglans
Nux dicta est:linguæ iam nocitura tuæ.
Siccior ardescit:stomachũ & caput īproba uexat:
Mirum/si nocuæ sit bene iuncta uiæ?
Pistaceum.
Igne Nuces superat:renes iuuat & iecur humēs
Pistaceum:hoc stomachi Cœna senilis amat.
Pineæ.
Ebullit minimumq; sitit:pulmonibus imis
Debita:uix coquitur Pinea:sed bene alit.
Intestina fouet:neruis rigidoq; capillo
Subuenit:& Veneri grata:fugit Cybelen.
Castanea.
Quæ tibi grata:licet posito mollescat echinno:

Sicca eſt:& minimo Caſtanea igne calet.
In caput & uentres inflata aſperrima ſæuit
Ni ſpolia aportet mellis harundinei.

Zizipha.

Magna placẽt:tuſſim ſedãt:ſtomachũq; laceſſũt:
Humenti frigent Zizipha temperie.

Mala punica.

Dulcia ſunt madidi roris:ſicci Acria Poma
Punica:pulmoni hæc ſunt mala:at illa bona.
Cuncta nocent ſtomacho:feruẽtes acria flãmas
Extingunt:cunctis menſa ſecunda datur.
Sæpe remorbeſcit dulci ſi ueſcitur æger:
Vtraq;:cum diſtent:meiere cur faciunt?

Corna.

Corna nocẽt ſtomacho bruma male grata rigẽti:
Si tuus illa uoret uenter:auarus erit.

Mora.

Acribus eſt gelidus:ferueſcens dulcibus humor:
Dulcia mox putrent Mora uorata tibi.
Acria ſi uentres choleram ſubigentia durant:
Veſicæ effluxus plenior inde tibi eſt.

Vua.

Dulcis & apricis delecta in collibus Vua:
Terreus huic cortex:feruidus humor ineſt.
Excipe de Nigris quæ ſit tibi gratior Albam:

Ne ue inflet/ſoles ſit remorata duos.
Bacche quid hoc maius potuiſti munere? nutrit
Hæc bene:ueſicæ ſed maleſana nocet.

Vua Paſſa. Æthi eſt:

Paſſa iecur/ſtomachũq; iuuat:mihi pria Coryn-
Iliacum tepido grata liquore leuat.

Vua Immatura.

Quid miſeræ amplecti carã mihi profuit ulmũ:
Tam ſubitæ mortis cum meus extet amor?
O fœlix Labruſca tuis ſeruata racemis
Quam minor eſt multo ſors mea ſorte tua?
Non caleo/dulciſq; mihi non inſitus humor:
Digna fouere fui pectora/nunc noceo.
Aſtringo:ingluuiem repeto:ſum noxia bili:
Malueram Baccho debitus eſſe ſopor.

Labruſca:& Pruna ſylueſtria.

Labruſca incultæ decus arboris:Acria Pruna
Nata ſub umbroſa ſole tepente Rubo.
Frigida ſunt/uomitũq; tenẽt/fluxuſq; retardant:
Gratia quanta Ioui? nil ſine dote facit.

Bacca Lauri.

Laurea/docta caput/mucoſaq; pectora:lumbos:
Et iecoris clauſas radere Bacca uias.
Dira mouet uomitus/& ruſticitate retenta:
Prænimia fœtum perdit auaritiæ.

Menſtrua ſubducit:lapidemq; epota reſoluit:
Quod mirum eſt:uſſit ſi prius:uſta modo eſt.

Bacca Iuniperi.

Gratia Iuniperi baccis ſitientibus ingens:
Pulmonem ſtomachumq; igne tepente iuuāt.
Semianimē reuocant matricē:bacca dolores:
Iuniperus flammis uſta/uenena fugat.

Conus Cypreſſi.

Areſcens calido reprimit conſperſa Cypreſſus:
Veſicæ & neruis optima languidulis.
Eſt mala grata tamen:Ditiq; in funere ſacra
Flet pueri aſſidue lurida fata ſui.

Dactili.

Ardua dat dulci pomum tibi Palma tepore
Cui dedit apta nimis nomina:forma teres.
Hoc caueas:tumidum corpus torpedine replet:
Sic cedet uinci neſcia Palma tibi.

Grana Myrti.

Dum ſitibunda rigent:reſeratos grana cruores
Myrtea compeſcunt:& bene ſemper olent.
Corda ſeneſcentēq; iubent reuireſcere formam:
Hinc tibi grata putant Myrtea ſerta Venus.

Bacca Hederæ.

Sicca nocēs neruis Hedera eſt:& frigida paruo
Igne calet:uariis ſic male mixta modis.

Vina domant/firmãtq; caput/uentrẽq; corymbi:
Cincte hedera nimium tempora Bacche sapis.

Mala Medica.

Medica mala sumus:pelli uis ignea nostræ est
Humentis Brumæ nec bene cocta caro.
Terreus est humor:sectantur semina pellem:
Flos calet & folium:sic uoluere dei.
Tarda caro est:succus choleram/fluxusq; morat̃
Cor tepet hinc ardens/hinc tua membra nitẽt.
Semina/flos/foliũ & cortex frigentia mulcent
Corpora:& epurant aera pestiferum.
Sola tamen uolumus mandi:sic gratus/olescens:
Nos/bona dic ueneris:non mala/nec medica.

Nerantia.

Proxima sunt:Itali dixere Nerantia:primis:
Vincunt pelle:parum frigidus humor inest.
Verticibus miro sunt hæc gratissima odore:
Dulce sapit melius:pectoribusq; fauet.
Sint folia arboribus seruata uirentibus ipsis:
Cætera sunt mensæ cõmodiora tuæ.

Mala Limonia.

Assyrii pariunt etiam Limonia campi:
Crediderim succo hæc uincere prima malo.
Cætera subducunt:nec prima uigoribus æquãt:
Sic nullo uariis ordine dantur opes.

Frumenta.

Iam liber arboribus per aristas ire/relictis
  Parue potes/uario tempore multa legas.
Prima tibi aeria occurrunt frumenta: maniplos
  Excute:subruffa & grandia grana teras.
Plenius hæc repleant:fomētaq; plura ministrēt:
  Nulla magis cereri grata corona datur.

Farra.

Farra calent/minimū siccata:his esca tenacis
  Sumpta cibi est:mollem saccara conficiunt.
Sic stomachū & pectus refouebūt:q̄ bn̄ dictū est
  Saccara non ullis posse nocere cibis.

Ordea.

Sicca:gelu parui:modicæ sunt ordea cœnæ:
  Febribus in calidis pectoribusq; pares.
Inflant:occlusæ uesicæ claustra relaxant:
  Nullus ea astricti corporis æger edat.

Spelta.

Spelta uenit melior / minimo tepefacta liquore:
  Cui tribuunt primos ordea/farq; gradus.
Mira sed hinc res est/spelta minus ordea ꝓsūt:
  Et tamen hæc auidis prima uorantur equis.

Cicer.

Feruet & arescit cicer omne:sed ignea uincunt
  Subnigra:pulmoni prima alimenta tuo.

Hæc reduci formæ & uocum concentibus apta:
Si data sint mensas inter utrasq; tibi.
Cortice non posito:renes:iecur:atq; lienem:
Vesicamq; fouent:& uenerem faciunt.
Hæc bona sũt:turgẽt sed aquosa uirẽtia: Tusci
Cur tamen in primis ortibus ista uorant?

Cicercula.

Extumidos angit magis uda Cicercula uentres:
Et stomachum calido dura minore:grauat.
Si Cicer hanc uincit:non his est æqua potestas:
Sic cedunt dominis infima quæq; suis.

Pisa.

Sub cane sicca parum frigentia Pisa parabunt
Cortice deposito pabula sana tibi.
Sed melius sapient si dulcis Amygdala succum
Præstiterit:mira sic iubet arte gula.

Faba.

Vda prius:Faba mox fit terrea:turgida semper
Est tamen:& poterit somnia ferre mala.
Fresa minus nocua est:crassos parit illa liquores
Albentem intactam gurgulione legas.
Pectoribus fluidæq; aluo uix cõmoda:uentri
Et capiti est morbus:dedita testiculis.
Hanc pipere & celebri poteram condire culina:
Vendicat hanc uilis sed sibi rusticitas.

Phaſelus.

Dum calet arenti & tibi manditur ore Phaſelus
Mox facit infirmo turgida membra cibo.
Si rubet/eſt melior:muliebria fortius effert:
Hanc fuge ſi placidæ ſomnia noctis amas.
Si pipere & mulſo faciet coquus arte ſalubrem:
Dic mihi naturæ ſeruit an iſte gulæ?

Lens.

Aluus ab igne leui Lentis ſiccata tumeſcit:
Ordea ſi reddant dic Medice innocuam.
Illa melancolicos:neruis inimica & ocellis
Nec ſatis eſt/morbos:ſomnia dira mouet.
Scilicet extollat Peluſia munera Nilus?
Dulcia ſi addideris:toxica dira facis.

Oriza.

Cũ tepeat uentrẽ retinens/& Amygdala inungi
Lacte uel expoſcat:ſiccat Oriza magis.
Sic pulmenta feret tibi plurima:ſi tamen inflat
Nequitiæ poterit promptior eſſe tuæ.
Sed moneo patinas uexat diuturna calentes:
Siſte parum:Veneri fiet & apta Gulæ.

Milium Panicum.

Sunt ieiuna:aluum durantia:grata dolori
Si Milia ignitis ſint prius uſta focis.
Lacte incocta fouent molli uel inuncta liquore

Plenius: at cœnæ tarda tenacis erunt.
Panici uberior leuioris mensa superbit:
Sæpius exiguis cedere magna solent.

Lupinus.

Siccior ardescit rudis incultusq; Lupinus:
Hic conuiua tibi rustice durus eat.
Lumbricis mors est: pleno iecori/atq; lieni
Et præsentis opis renibus esse solet.
Gratia sit Natura tibi: si uillicus illum
Non colit: ipse sua est tutus amaritie.

Vicia: Lolium: Auena.

His Viciā/Lolia & poterā cōmittere Auenas:
Pluraq;: quæ nullo terra serente parit.
Segnia sunt/cultu nec carmine digna/nec horto:
Quūq; renascentur nulla ea mensa uolet.

Cucurbita.

Succi aquei: cursus rapidiq; Cucurbita: bilem
Vincit: & Iliacum non bene cocta ciet.
Quā bene grata tñ: cuicunq; amixta secundat:
Huic externa magis q̄ sua forma placet.

Cucumis paruus: Citrullus.

Sic nocet humescēs Cucumis: gelidusq; Citrullꝰ:
Vt tremuli ardores cordis odore leuet.
Ne diuturna tamen sit concomitata/caueto
Febris: in assiduos si datur esca cibos.

Hic bilem ſubigitq; ſitim:ſtomachoq; calenti
Gratus erit:medici ſi ſapit arte coqui.

Cucumis magnus.

Grandior exoritur Cucumis ſitientibus ægris:
Humidior/paruo uix tepet iſte gelu.
Sordibus hic patulos reddit quoſcunq; meatus:
Sæpe uenenatæ ſed dapis eſſe ſolet.

Pepo.

Quarta tua eſt ſedes poteras ſed primus haberi
Cum tepeas:dulci grate liquore Pepo.
Veſicam & uentrem reſeras:ſed præuius ito
Ne tumidus noceas poſteriore cibo.
Quæ grauior tibi noxa tñ:uel perdita ſedes:
Vel tibi/ꝙ Medici plurima uina negent?

Fungi.

Biſſenos poteras irritamenta malorum
Ferre Liber Fungos:cura ſit iſta Coquo.
Vndenos ſatis eſt ſubitæ putredinis udos:
Dicere frigentes eſſe graueſq; nimis.
Hi tamen inter ſe cum diſtent:Claudius edit
Coniuge Boletos dante magis nocuos.
Si placeant:rabidi caueas contagia ferri:
Cũq; uenenatis putrida quæq; locis.
Quiſq; nocet capiti & ſtomacho:caligine ſenſus
Velat:& eſt cordi pernitioſa lues.

Niq; salutiferi medicamina pura falerni
Hauseris/urinæ uix erit apta uia.
Funge uale/genitum nil miror nocte sub una:
Sic properant rapido noxia quæq; pede.

Fungus Lyncurius.

Vltimus exposcit primos sibi Lyncis honores
Fungus/honoratas dignus adire dapes.
Igneus est:iecori & renum medicina lapillo
Vesicæq; datur:prandia grata gulæ.
Quod lapide est ortus forsan mirabere? mirum
Grandius est:lapidem mox alit ille suum.

Panis Frumentaceus.

Debita naturæ tua non modo charta Libelle:
Ars petit emeritam:siste parumper:opem.
Viuimus arte:fouet nos in omni tēpore Panis:
Nec sapiunt lautæ si sine Pane dapes.
Feruet & artificis cura conditus amica
Fœcundo uincet salgama quæq; cibo.
Pituitam fermenta adimunt huic mixta tenacē:
Sal faciles aditus membra ad alenda dabit.
Ars bona:sic geniti sumus ut moriamur:amica
Nos tamen æternum uiuere quæris ope.

Panis non Frumentaceus.

Quid sapiant alii uelles si uendere Panes
Pistor:ab inscriptis quære leguminibus.

Vina.

Vina bibe:humentes sed sint imitata tepores:
Antiqui Calices nec noua Musta placent.
Alba colas melius reseratis postibus intrant
Corpora/& emulcent.sunt Nigra sicca magis.
Si tibi subrubro salientia grata colore
Sunt:modo sint olido munda sapore/bibas.
Corda iuuant:uires reparant:subitãq; reportant
Lætitiam:modicis sed bibe sumpta cadis.
Dulcia pectus alũt:iecori mala:pessima mentri
Turgidulo:somnos hæc Veneremq; ferent.
Cecuba/fumoso nimiumq; furentia uiro:
Sen sibus & stomacho deteriora ninis.
Forsitan & Chium expectas/grandesq; Falernos?
Sunt mihi pauca/malo nec sine rura Capro.

Vina Aquatica.

Calda minus:s; sũt magis humida Aq̃tica uina:
Si feret hæc stomachus/sensibus apta/placent.

Acetum.

Vlcera si uentris/uel pectora siccet:Aceti
Cõmoditas tamen est non tibi parua Coque.
Frigore si poterit neruis nocuisse:rependit
Damna:potest ægro si reuocare famem.

Sal.

Nũc riget:ante liquor fuerat Sal:siccat & ardet:

Cur tamen epotus corpora fluxa ciet?
Gratior albus erit:ruber est urentior:omni
Laus:Sale non posito Mensa nec olla sapit.

Lac.

Dulce sapit/subito cur Lac putrescit? aquosũ est.
Quod præstat? Capræ.post? Ouis.inde? Bouis.
Cui nocuum? capiti/putridis & febribus:ora
Inficit & neruos:sed bene pectus alit.
Qñ bibam? primo quũ suggis ub ubere:somnus
Huic:moneo; & motus/mixtaq; mensa nocet.
Tot petis? unum oro:Cur in contraria fertur/
Et modo lac reserat/& modo fluxa tenet?

Butyrum.

Lac dabit aerii tibi condimenta Butyri:
Nec mirum e gelido marmore flamma micat.
Pectora demulcent uentremq; : doloribus apta:
Non sunt plura Gulæ:sed satis ista Coquo.

Caseus.

Si calet antiquus siccescens Caseus:humet
Et gelidus nouus est:inter utrunq; placet.
Si nouus impinguat:siccat uetus:attamẽ ambo
Et capiti & stomacho pectoribusq; nocent.
Mensa ferat mediũ/uel nullũ:renibus illi
Sunt nocui & iecori:nil habet iste boni.

c 6

Oleum Oliuarum.

Pingue oleum mollit uentres:humetq; calenti
Temperie:& pingui fort alimenta cibo.
Hoc sine nil cōdita sapit Lactuca:sed unde hoc:
Insipidum cum sit deiiciatq; famem?

Oua.

Flent/positoq; tremunt capite/& coeũtia mandi
Nolent nata modo:si sapis Oua bibe.
Humida sunt/celerisq; cibi/flammæq; tepentis
At durata time/nec diuturna uores.
Mollia pectus alunt:tussim sedantia:raucis
Vocibus apta nimis:Gaudia noctis agunt.
Hæc stomacũ mulcēt/renes/iecur:optima uētri:
Vesicam mira sedulitate fouent.
Sũt bona:sed facile & subito tñ Oua putrescũt:
Sic nihil ex omni parte iuuare potest.

Mel.

Ignea uere legas & Mella nitentia succo
Subruffo:hyberno tempore lecta mala.
Dulcia sint:somnis blandũ lenimen:& imo
Pulmoni:turges si tamen:illa time.
Hæc stomachũ reparāt:hæc a putredine fœda
Omnia tutantur:Gloria magna Apibus.
Sed nihil aut modicũ hoc:uētri/mirabile mai⁹/
Quod nocet eddu cũt:quod iuuat illa tenēt.

Saccarum.

Saccara grata magis tibi dulcis harũdo miſtrat:
Liber adi:hic nocuæ nec timeantur apes.
Cũq; minus caleant:minimũ ſiccata uidentur:
Omnia cara:mihi ſunt meliora noua.
Pectoribus/ſtomacho frigenti aptiſſima:Melle
Si minus abradunt:ſunt magis apta Gulæ.
Lac:dulces fructus:Mel:pluraq; dulcia portas:
Nec Liber es ſapidus:plurima amara tenes.

Caro.

Si domini fortaſſe Liber te menſa uocabit.
Inſcie:ne pecces ultima menſa tua eſt.
Quadrupedes uario currẽt huc ordine:pluma
Nobilis huc poſita quæq; uolabit Auis.
Quadrupedũ hũidior cibus ẽ:tua portio dextrũ
Sit latus:uda(decet ſi tamen)oſſa pete.
Dulcius hæc guſtũ alliciũt:tuus iſta tepeſcens
Semianimiſq; calor concoquet igne leui.
Parua ſapis uel ſi mauis lactentia:cedant
Teſticuli teneris carnibus iſta licet.
Maſculus oblectet:faſtidit fœmina:pingui
Feruentes nimio ſubleuat illa cibos.
Externum incoctæ carni dabit olla liquorem:
Innatum retinent aſſa tepente foco.
Si te gratus odor uolucrũ trahet:ito Cachinnos

Ne moueas domino ſimplicitate tua.

Caro pinguis & ſalſa.

Exitus eſt facilis pingui:& uix nutrit:auari
Salſa cibi eſtCaro:ni ſæpius inde bibis.

Oculi:Cerebella.

Quadrupedũ effodias Oculos:Cerebella uolucrũ
Vda nimis/calidum ni piper addis/erunt.

Vbera.

Sunt aquea & pluuio ſi lugent Vbera lacte:
Carne minus ſapiunt:nec ſine lacte placent.

Colla:Hepar.

Colla/Iecurq; calent:Collum ſed fortius humet:
Gallina:Anſer:Anas : mollius hepar habent.

Pedes:Alæ.

Pes placet anterior:ſed nõ minus Ala:tepores
Aerios non eſt hæc imitata minus.

Ren:Cor:Pulmo:Lien:Venter.

Det uolucrum aerios Renes coquus:ipſe Lienẽ:
Pulmonem/Ventres/ſiccaq; Corda uoret.

Vitulus:Bos:Taurus.

Aſſiduos habeant Vitulum tua prandia in uſus:
Cui madida & ſapido iuncta tepore caro eſt.
Terrea bilem affert tetram digeſta per annos:
Nunc eme:ſic ſtomacho fit leuis eſca tuo.
Ne tamen incertis natura laboribus erret:

Cogetur pando Bos dare colla iugo.
Spectet ad exortum solem frons frigida Tauri:
Siccior est: Hyadas si fouet illa sapit.

Hedus: Caper.

Hedulus ad domini saltet/sed frigidus/aras:
Vix calet: ille ægris uda alimenta feret.
Cũ male olet siccat/fit iã Caper improbus/absit
Et cadat ante focos uictima Bacche tuos.

Agnus: Veruex

Anniculus placeat uel si sine testibus Agnus:
Pinguior est Hedo/quum calet olla/uores.
Hunc amo si duri per pascua montis anhelat:
Maluero si auri uellere diues erit.

Sus: Aper.

Sus tibi cænoso sit cœna domesticus ore:
Grata ferat nobis mensa hyemalis Aprum.
Ille licet currat de uertice montis: aquosæ
Carnis erit: pluri sed tamen apta cibo est.
Hunc feritas/syluæq; domant & inania saxa:
Post melius posita rusticitate/sapit.

Capreolus: Damma.

Iam canibus laqueos iniungite: iam lacer udam
Tingit humum roseo sanguine Capreolus.
Hic optata feret nobis fomenta calore
Vda leui/modicis moxq; coquenda focis.

Dāmula adusta magis:si m r̃is ab ubere rapta ē:
Huic prior in nostro forte erit orbe locus.

Bubalus.

Bubalus hinc abeat/ne ue intret prædia nostra:
Non edat hunc quisq̃:sub iuga semper eat.

Ceruus.

Terreus est/uolitat sed Ceruus:retia tendas
Ne fugiat:neruis quum tumuere fauet.
Si uereare nigram bilem:sit captus anhelo
Esca cani:cordis sed prius ossa legas.
Illa uenenatum poterunt depellere uirus:
Sic nihil est/penitus quod sine laude uoces.

Ad Lectorem.

Lõga tibi & forsan Lector mea Cœna molesta:
Ne satur inde uomas/finis ubiq; mihi est.

Lepus.

Auriti Leporis mihi pulpamenta reponas:
His meus abradi iam didicit stomachus.
Ignea sunt/aluum durant:sed renibus arctas
Et femori norunt hæc reserare uias.
Iuppiter alme/datur Lepori si sexus uterq;/
Nec fera/nec malus est:omnibus esca placet.

Cuniculus.

Crediderã Leporem/sic forma simillima fallit:
Ambo superfœtant/dente uel aure pares.

Ambo timent:distāt tñ:uda Cuniculus affert
Fercula:uiscosum semiimitata gluten.
Hunc torre igne tñ:suffossa euertere castra:
Bethydis audebit:si modo credis/aquis.

Herinaceus.

Si tibi Echinnꝰ adest:stomachū fouet:ilia mollit
Humet:& urinæ membra relaxa tenet.
Febris in antiquæ cœna optatissimus:ægris
Antidotum neruis nobile salsus erit.
Scilicet hic mos est naturæ/excelsa recondit
Munera:dumosum tot bona tergus habet.

Glis.

Nil iuuat umbrosi latitare cubilibus antri
Glis tibi:uita & mors hic tibi somnus erit.
Nec pingui nocuisse malo.ingeniosa libido
Interdicta Gulæ noxia quæq; uorat.

Gallus:Capus:Gallina:Pullus.

Iam uigil excubitor nos increpat:ocius ito
Iam rubet orta dies/segnis iners q; Liber.
Cedendum est:Lybici Gallū timuere Leones:
Omen habet certis in fera bella notis.
Ilia forte doles/& somnum fessulus oras?
Incocti pingues sint tibi potus aquæ.
Prandia si dederit/Veneris documēta ꝑteruus
Nesciat:hinc sicca est & male grata caro.

Sit puer:aut falso Cybeles pro nomine pœnas
Exigat/& posito sit tibi teste Capus.
Sic bene pinguis erit:sic iam dormire licebit
Et pariet raucæ fercula plura gulæ.
Huic gallina uices/uel si magis humida primas
Nigra dabit:partus sit licet impatiens.
Hi cerebrū/Venerēq; fouent:minus ignea pullis
Vis data:sub sicco sint mihi cœna cane.
Maxima testiculis positis/tibi gloria Galle:
Somno:aluo:Veneri:gratus es & Cybeli.

Anser:Anas.

Anser/Anasq; tibi sit plena domestica succo
Si ualidi es stomachi:rustica dura nimis.
Anseribus magis ardet anas:præstantior alis
Est cibus:hæ prosunt uocibus & Veneri.
Quisquis honoratū iecur ausus mandere primū
Hic Messallino doctior arte gulæ.

Ibis:Ciconia:Grus.

Ibis in antiquos redeatq; Ciconia luxus:
Escaq; pigmeis Grus nocitura suis.
Anguibus ætnæo sint pernitiosa uorago
Ventre:graues odi/quæ nocuere dapes.
Sat medico latum est meriti/si mantica mollis
Intestina lauat/munus ab ibide habet.

Columbæ Cellares.

Cellaris mihi sint conuiuia prima Columbæ
Quum fugit hæc nidos ausa uolare suos.
Tunc calidi humentisq; cibi est: facilisq; culinæ:
Obtusi nimium prima cruoris erat.
Condiat hãc labrusca tamen dum Sirius ardet/
Et repleant calidos Acria poma uteros.
Parce Venus/Tanti non sunt tua numina nulli
Docta nocere: Sacras q; tueantur aues.

Columba Liuia: Palumbes.

Aridior si te delectat forte columba
Liuia/Turrita que tibi ab arce cadit:
Nõ sapiat Torquata minus/mihi cara Palũbes:
Si modo fert molles non diuturna dapes.
Ni stomacho ignito sint pulmentaria: neruis
Poplitibusq; ægris cum uoluere fauent.
Has tere Securo nec sis trepidantior ore:
Offendisse suam iam didicere Deam.

Phasianus.

Phasida iam uehat Argos Auem: Quassata re/
Debuerat primo duscubuisse Thoro. [tardat
Illa leuis Stomacho est/Suaues imitata tepores:
Non uolet in mensas rustica Turba tuas.
Vix sicca est: uolucrũ primi huic debẽt honores
Nec male/cum fuerit Regius ante Puer.

Turtur.

Turtur honorabis Domini Conuiuia nostri:
Huic melius sapies posteriore cibo.
Siccescunt/Sed calda magis tua fercula prosunt
Sic Domino/ut Sapiēs hinc magis esse queat.
O/bona Auis/casta ē/Sāctaq; dicāda Mineruæ:
Nos tamen in Venerem luxuriamq; rapit.

Perdix.

Obfuit Ingenium Perdici:effrena libido/
Pernecet:aucupium ni modo fallat Auis.
Grata tepescenti/ Stomachum siccata/liquore/
Cor/Tumidumq; potest prima fouere iecur.
Si timet excelsos cum sit leuis illa uolatus:
Palladia casus seruat ab arce suos.

Pauo.

Cui bene seruatæ nocuit custodia Vaccæ:
Ignea cui flamma est:cui caro lenta putret:
Qui licet oblectet/sitq; in Regalibus ingens
Delicium:pigræ nec leuis ille Dapis.
Si tamen ante alios Pauonem Hortensius edit/
Sic auis emeruit Dira Salaxq; Venus.

Coturnix.

Sint autumnales Croceo tibi pabula lumbo
Siue Coturnices/siue uocas Qualeas:
Sēsibus hæc mala sunt:tenebrisq; replētia fuscis.
Ventri inuisa: malis febribus exitium.

Si tamen ulla tuos circumuolitauerit orbes
Cœna tibi non sit/sed leue prandiolum.

Merulus: Turdus.

Si mihi pinguis erit Merulus : tua gloria cedat
Turde:salutiferos uult mea mensa cibos.
Igneus ardor inest maior tibi:sistitis ambo:
Tu grauior redolens ni tibi Bacca fauet.
Si tamen aucupiis:laqueo uel rete latenti
Falleris:inde mihi non minus ipse places.

Alauda.

Ignea si galeata mihi est præpinguis Alauda
Sit breuior/ne sit cœna molesta mihi.
Durior aluus erit:sed ius dabit ilia soluens:
Sic male quod nocuit sponte iuuare solet.

Ficedula.

Si sapit:& calida arescit Ficedula:quæris
Cur piper:ut melius si bibis/inde coquas.

Passer.

Ardet & est molli Passer durissimus aluo:
Si uis esse salax hic cerebella dabit.
Cur neget?huic subitã sunt adducentia mortem
I.Venus hinc:solas ni modo perdis aues.

Hyrundo.

Defleat infandos ingrati coniugis ausus
Igniti & nocui cum sit hyrundo cibi.

Cur noceas? dulci modulamine se dat habendā:
Thraicios fugiens/intrat amica lares.
Sturnus.
Sturne peregrinas mendices aridus uuas:
Socratici Cœna nolumus esse tua.
Auiculæ.
Nnnc uideo innumeras & circum rete uolutas
Crediderim exustas esse Volucriculas.
Has Coquus arte parat celebri condire:uocatus
Sum Coque:iam uenio/tardior olla tua est.
Testudo.
Indica quæ duro cornu Testudo rigescit
Si coquitur/posito tegmine/mollis erit.
Mansa Phthisim putrem soluit tumidūq; lienē:
Fitq; uenenatis uermibus antidotum.
Sensibus exhibita est pulmētum nobile: morbū
Tollit & Herculeum:qui dolet oua bibat.
Calda parum humescit:fluuios montesq; pagrat
An caro uel piscis sit:petis? est media.
Piscis.
Fert aqueum & fluidū Piscis tibi quisq; cruorē:
Si sit gratus:aquis fluctuet æquoreis.
Littora saxosas uel si natet impiger undas:
Huic modo uiscosa est ni pituita cape.
Stans nocet:assatus pascit bene:tardior exit:

Si minus elixo pasceris: inde cacas.
Frigidulos angit neruos: languentibus ægris
Et stomacho humenti: uerticibusq; grauis.
Gaudet uẽtre Gula & ceruice: putrescere norunt
Hæc cito: languenti est unica cauda cibus.
Excipit hunc feruens dum retibus olla/uorato
Protinus: hinc nosces q Venus orta mari.
Mẽsa Lupum/Rom bũq; uoles/timidusq; rogat
Mugil: adhuc mediis nat mea cymba uadis:

Piscis salsus.

Ignea uis salso est: qui non bene concoquit: illũ
Non edat: & Bacchus niq; sit apta Ceres.

Ostrea: Conchæ.

Humescũt oẽs Conchæ: minus Ostrea friget:
His inflare: Salax est tibi causa Venus.

Cancer: Gammarus.

Octipes exoritur/gemino sed onustus Asello
Cancer hydram mulcens: suppositamq; fouet.
Hic mihi in autumno pinguescẽs / uere uel imo:
Luna magis pleno si rubet orbe sapit.
Gammare fluminea poteris si uincere cauda/
Gratior æquoreis sit mihi Cancer aquis.
Tabida pulmonis si putida membra peragrat/
Cum stomacho extergit: sed premit ille meũ.
Siccior hinc uenter durabitur: at dabit amplas

Quum rubet accensus Renibus ille uias.
Hic tantum Herculeo ne sit timet esca Leoni:
Nascitur extremo: commoriturq; pede.

Limax Coclea.

Frigida mucosum lentorem ponere Limax
Munda ualet: pluri ni Gula parcit aquæ.
Hæc quodcũq; iecur: sed nõ quia frigida/curat:
Illud ab innata Dote superba potest.
Huic grata est natura nimis: si lumina desunt
Tentat iter gemino Coclea corniculo.

Rana.

Vltima/sed nostros non accessura lebetes
Ni saliat: putris Rana parabat iter:
Noluimus: succi est pluuii & limosa maligni:
Irata est: & adhuc rauca coaxat aquis.

Ad Librum.

Ibis inepte Liber/Ronchos & inania uulgi
Tedia disce pati: non mea: culpa tua est.
Et Medici: & Vates intra sua pulpita: nugas
Mille tuas: tacita non sine laude legent:
Post tamen in triuiis damnabere: fabula fies:
Publica: sed moneo tu modo disce pati.
Hic tua ridebit medicamina: at ille Poesim:
Alter erit Vates cui nec eris Medicus.
Vade tamen: mitis Domini tecta ampla subito

Huic ſatis & ſuper eſt: ſi ſatis eſſe potes.
Ad eundem.
Roma tuum fratrem ſi forte Libelle repoſcat:
Cui uaria: & nouitas continuata placent:
Dic: uenit: ille herbas & ſubterranea fodit
Feſſulus: huic durum eſt cum ſit onuſtus iter.

Cœnæ Reliquum: ad Conuiuam.

t Edia ſi tardæ forſan Conuiua Culinæ.
Vel quereris iunctas nō ſimul ire Dapes:
Turpe agis/appoſito lentus diſcūbis in oſtro:
Me Cilices uexant: Nilus & omnis Arabs.
Semianimis montes & rura per ardua curro:
Hyblei flores/me nemus omne rapit.
Mitius inſurgas/ tibi ſic conuiuia proſint:
Debita ſitq; tibi Cœna perenne mea.
Cinnamomum.
Iam Coquus expoſcit redolētia Cinnama: ſordēt
Omnia: ni properas nec ſapit eſca Liber.
Hæc oculos ſtomachūq; acuūt: tremuloſq; lacer-
Siſtunt: his ſicca eſt nec pituita fluit. tos
Artubus hæc uires iam torpeſcentibus addunt:
Et iecur & renes putreq; pectus alunt.
Tedia uexatæ matricis & Ilia tollunt

Turgida: uesicæ prouida languidulæ.
Tot bona cum pariant: mentitus credidit aurũ
Posse dare: hinc nimiũ Cinnama iactat Arabs.
Zinziber.
Ignitum capiti & pituitæ Zinziber ingens
Antidotum: frigent quum tua membra cape.
Huic tamen innatus si non prius aruit humor
Vix satis esse potest igne tepente sibi:
Hoc oculis aufert tenebras: huic uuida debent
Omnia: ne putreant Zinziber edocuit.
Hoc odisse Venus potuit: sed maxima uentri est
Commoditas: siccat/nec minus ille cacat.
Piper.
Ardet & in neruos glutinataq; phlegmata fertur
Sic Piper/ut nullum siccet Aroma prius.
Exacuit stomachum/mollito uentre superbit:
Hoc caueas feruet si tibi bile iecur.
Corpis huic minimi/numero laus dãna repẽdit:
Plura/mouent aluum: meiere pauca iubent.
Crocum.
Fama uetus taceat/cedant pulmenta Luculli:
Cœna coronata est plenior ista Croco.
Hic Cilices redolent/ignita cacumina florum
Rubra ferunt: cordi gaudia summa tuo.
Si mala sunt capiti/segnes ducentia somnos

Illa decor/ſtomachus/triſteq; pectus amant.
Si bibit iſta uorax poterit torpere palatum:
Ieiunæ hæc uerita eſt ſædula cauſa famis.
At Venerem oblectant: uuluā reſerātq; tumentē:
Hæc ede ſi riſus expetis aſſiduos.

Nux Muſcata.

India odoratas & craſſo rore rubentes
Cum tamen exurant: dat tibi larga Nuces.
Hæ ſtomacho: iecori: uiciato ſpleni: & ocellis
Subueniunt: Bruma ſi modo læſa dolent.
His bene olent & uix contacta labella fameſcūt:
Veſica his patula eſt: has fluida aluus amat.
Quā male Nux dicta ē: Matronæ nobile munus
Glans Muſcata datur/ cui male uulua tumet.

Gariophylum.

Torrida ſi lucus Gariophyla donat/odores
Indicus ut tibi det/cur terit iſta Coquus?
Deiectū reparāt ſtomachū: his tenebroſa relucēt
Lumina: calfaciunt cor gelidumq; iecur.
Inde uolens munus te nobile uincere/cedat:
Luthea & unguiculis ſint ea lecta tuis.

Cuminum.

Vilis & iniuſſi campeſtria grana Cumini
Vſta nimis: cultu mitia facta placent.
Hæc ede uentoſi clamas ſi tormine uentris

Et ſtomachum & lumbos igne minore iuuāt.
Pallida cui grata effigies & buxea cordi:
Hæc ſimulata cohors Relligioſa uoret.
Illa remollitum ſubducere Docta lapillum
Vrinæ norunt rumpere poſſe fores.
Si tinea erodat uel Ros tua corda niualis
Illa ede: Ruſticitas læſa/probanda uenit.

Fœniculum.

Semina ſi chimo exurunt hortenſia duro
Fœniculi: & ſicco non bene ſana cibo:
Torridiora time ſiluestria: renibus ingens
Pharmacum: & urinæ nobile curriculum.
Durius e lumbis ſunt cōminuentia ſaxum:
Sint tumido hæc ſemori pabula fœmineo.
Ride infans: poterit recluſi munera lactis
Si uiride hortenſe eſt mox reuocare tibi.
Ride infans: molles: colubri experientia: ocellos
Seruari incolumes hoc tibi poſſe docet.
Subuerſum & uēto ſtomachū extēdēte tumentē
Aequat: in antiquis febribus eſca potens.
Semine ſi redaperta uigēt membra omnia: lotæ
Gloria Radici non minor exhibita eſt.

Aniſum.

Pituitas Aniſi grana exarentia pingues
Igne pari Iliacum ſoluere crediderim.

Si stomachus: lumbi / gelidūq; increuerit hepar
Vesica intumeat: uulua / lien / femora:
Illa ede / & antiquo uel cor si caumate languet:
Præsenti dices auxiliantur ope.
Laus numerosa qdē hæc: minimi nec formula fal
Pectus & hoc torpēs gutt̃ & aluus amāt. [lit/

Synapis.

Vane Olitor / lachrymas dabis / exarsura Syna/
Cura tibi est: miseꝝ pœna sequet̃ opus. [pis
Phlegmata / mucosum uel si attenuata lienem /
In caput & febres ingeniosa potest:
Pellicere exanimem norit si prouida uuluam /
Soluat: & angustis imperet illa locis:
Inq; uenenatos fungos uictura feratur:
Dira prius lachrymis uult maduisse tuis.

Papauera.

Lurida Niliacis nigra exsiccata sub hortis
Pessima: Lætheum quæ genuere opium.
Candida sint profugos latura Papauera somnos
Ni modo sint oculis noxia turgidulis.
Lenimen querulæ tussis: sistentia fluxus
Quosq;: sed in calidis commodiora focis.
Trita calescenti superinducenda podagræ
Prosunt: insipidæ ni gula parcit aquæ.

Apium:& Petroselinum.
Torrentis plures Apii seris inscie plantas
Villice:petrosum uix mea mensa capit.
Et nocuū hoc capiti & stomacho minus utile tār
Lactucæ extremo:si placet:adde cibo. Ldo
Cura caput nobis prior est:quē phlegmata uexat
Splen femur aut renes uel iecur illud edat.
Lactuca.
Caumate in ardentis stomachi Lactuca niuale
Delicium:& somni dulcis alumna ueni.
Si modo sit mundus cultor non lota placebis
Et prima & grata est mensa secunda tua.
Gratior æstiuo es dum Sirius æstuat orbe:
Sed ualeas si uult gaudia nostra Venus.
Caulis.
Iam ueniat folio Crisippica Brassica crispo
Vel patulo & leni uel glomerata comas.
Prima salutifera & uentrem lenire parata
Bullierit modico si tamen igne/placet.
Omnibus ardor inest:grauior tumet æsca sedis:
Ne capiti noceant uina superba/premunt.
Extumidam referant uesicam ægrūq; lienem
Hepar & obstrusum:fœmineumq; femur.
Arida Socraticam pareret ni brassica bilem
Iure erat in morbis omnibus illa satis.

Beta.

Beta mala est Stomacho uiridis uel nigra/niualis
Rore Caput mundat naribus hausta tuum.
Compar eat Maluis/Clysteri immixta dolores.
Quos tibi mansa facit perdere Beta potest.

Spinachia.

Si leuioris edas brumæ Spinachia: primum
Eiice ius: Succo & dilue amigdaleo.
Sic stomacho minus iuisa / & præcordia & aluū
Mulcent/clamosis commoda pleuriacis.

Endiuia: & Cicorea.

Frigida campestris minus est/& ama rior: hepar
Intyba demulcens: Bilis utranq; timet.

Menta.

Nauseat ignitā & bene olentem carpere Mentā
Vult stomachus: Caput est triste morare liber.
Obstruit illa femur: Veneri tumefacta parūper
Grata licet. Sperma hinc lac ue coire nequit.

Ruta.

Singultus acidos pellat: gelidumq; lienem
Igne suo umbrosis optima Ruta oculis.
Si femur hanc lasciuum odit rabidūq; uenenū:
Discupit hanc Neruus Coeliacusq; dolens.

Capparis.

Soluitur ardenti torpescens flore palatum

C 9

Capparis & folio: cumq; liene Iecur.

Borrago.

Si tibi Buglossa est succi & Borrago tepentis
Lætus eris. Siccum nec tibi pectus erit.

Melissa.

Cor mihi triste: gelu pectus: cerebrumq; rigescit:
Singultit stomachus: grata Melissa ueni:
Per te hylaris: redolens: & mũdi corporis: aucto
Sumq; calore potens: gratia magna tibi.

Asparagus.

Quod Liber Asparagos habeas uix igne tepẽtes
Quos tulit Adriacis cincta Rauenna uadis:
Quodq; etiam incultis duraq; a cote reuulsis
Qui magis exurant: plena Culina tua est:
Hoc tibi ab excelso ẽ nõ paruũ munus Vbaldo:
Cui datur immotæ gloria prima Rotæ.
Quam bene cõsuluit nobis? tibi nomen ab illo
Aeternum: addicta est uita salusq; mihi.
Renibus hinc ualeo: iecore: intumidoq; liene:
Ilia: nec mundum tergus: ut ante: dolent.
Si Venere hic crucior: supra hoc mihi mun⁹ abũ
Qđ potuit salua Relligione dedit. Lde est

Amaracus.

Torrida si neruis: & Amaracus apta cerebro:
Hãc sitiens semper nõ minus optet Hydrops:

Vrinæ & tumidis reſerat ſpiracula uentis:
Hanc cui ſit matrix ægra puella colat.

Ad cœnam.

Cœna licet uiolæ nec lilia nata culinæ
Sunt tamen hæc menſæ cultus habenda meæ.
Huc roſa purpureo ueniat decorata rubore:
Grata magis faciet fercula mixtus odor.

Serpillum.

Menſtrua ſerpillum: ueſicæ pondera: tabem
Pectore ab infirmo ſubtrahit igne ſuo.

Mercurialis.

Vſta parum uuluæ duroq; innoxia uentri
Fœmina ſeu mas ſit Mercurialis erit.
Maxima Mercurio laus eſt: fœmella puellam:
Mas puerum Venus eſt quom ſaciata dabit.

Saluia.

Vix ſicca eſt calido ſtomachũ & cerebella iuua-
Certa ſalus tremulis Saluia poplitibus. bit
Dentibus: urinæ recluſæ: menſtrua ducens
Saluia & in fluidis uentribus apta ſatis.

Artemiſia.

Eſt calida & capitis frigenti in tormine ſiccans
Prouida Parthenidos cui modo nomen erat.
Regia iam facta eſt: menſes: reuocatq; ſecundas
Fœmineas: uuluæ ſædula in obſequiis.

Rosmarinus.

Dentibus & gelido capiti tumidisq; lacertis:
Et stomacho ignita est Rosmaris aptus ope.

Bettonica.

Publica Bettonicæ qua nulla oposior herba est
Gloria:Siccato grata tepore uenit.
Cui dolet/aut luxũ est corpus/cui uulnera mille:
Cui caput infirmum:cui iecur inualidum:
Cui stomachus/gelidusue lien/cui lumĩa lãguẽt:
Quiq; lacessitis dentibus inuigilat:
Cui Serpens/ Rabidusue canis: uel dira uenena
Officiunt:Podagra qui dolet,aut chyragra.
Deniq; cui tumida est uesica:& uenter obesus:
Cui gelida est febris:cui pituita nocet.
Delectam aprico Geminorum in colle sub ortu
Carpat:& hanc Saluus si uelit esse bibat.

Baticula.

Sic capiti & stomacho Batis arida grata tepore:
Siue sit hortensis:siue marina tibi.
Sic iecur & lumbos uesicæ aptissima/mulcet:
Inter regales ut sit habenda Dapes.

Dracunculus.

Ne uereare tuam si forte Dracunculus intret
Stulte Liber cœnam:fercula amata feret.

Ignitum stomacho ægroto allatura teporem:
Vesicæ & lumbis non minus apta meis.
Prassium.
Torrida iam ueniant & amari Prassia succi:
Splen tumet: & plenis renibus arcta uia est.
Phlegma Iecur: Pectusq; replet: reuocãda puellis
Menstrua sunt: hæc ne surda sit auris amat.
Carduus Hortensis.
Carduus hortensi cui spina est mollior arte
Cui calor est modicus: cui tumidusq; liquor:
Et stomacho & lumbis sapidus: si duxit olentem
Vrinam/os redolet: nec sapit Ala caprum.
Hũc tibi ius præpingue coquat: præstãtior inde
Ibit & in numeros sic Venus apta suos. Lest
Absinthium.
Terribiles perdant siccata Absinthia succos:
His furere in stomachũ Docta caputq; meũ.
Ni tamen hinc noceãt/ suaui mihi grata tepore/
Et stomacho: & tusis prouida poplitibus.
Hæc iecoris reserant fibras: his renibus amplũ ẽ
Curriculũ/hinc siccus nec sitibũdus hydrops.
Et Tineæ & rabidi fugiant Absinthia uermes:
Tutari tunicas iam didicere meas:
Abrotanum.
Abrotanum Siculis missum mihi nuper ab oris

Cui calida & ſicci roris Amaricies.
Antidotũ eſt ſtomacho/& cõtuſis nobile neruis:
Nunc ualeo:obſtruſum cui femur/ illud edat.

Pimpinnella.

Veſicæ lapides ſi Pimpinnella remollit/
Ignita eſt:Iecori ſana Lienq; tibi.

L upulus.

Si Lupulũ oblectant antra & nemoroſa ſalicta
Hoc facit/ingrato ſit ſatis ut Medico.
Frigidus hinc/ Bilem calidumq; arcere cruorem
Eſt potis : hunc calida & febris anhela timet.
Gratia ſi magna eſt illi/tua noxia maior
Eſt Medice:hoc ſanctum qui male noris olus.

Porculaca:

Cui rubor eſt ardens:Diſſenteriaq; laborat
Purpureus curæ cui cruor eſt fluidus.
Cui nocuere ignes:frigentem hic Peplion herbã
Delegat:hæc fluuio rore probanda uenit.
Si ſapis/illa tuas norit rariſſima menſas:
Lumina cum ſtomacho contemeraſſe poteſt.

Flos Sabuci.

Flos uenit hortenſi candens ab olente Sabuco/
Hic odor/hic cibus eſt Menſa decorq; tibi.
Nõ leuis eſt ſtomacho/Capiti ſed amicior/hepar
Hunc amat:& frigens lumbus in obſoniis.

Anethum.
Ne tua odoratum Conuiuia fallat Anethum:
Igne tuis neruis torminibusq; potens:
Inuisum est/moneo/stomacho nec parcit ocellis:
Vbera ab hoc pleni munera lactis habent.
Sium.
Cœna paludosis q; natum & crescat in undis
Credideris gelido rore iuuare Sion:
Falleris:exustum est/uesicam & mēstrua soluit:
Saxaq; de lumbis pulueruIenta trahit.
Miraris? pluuio tantum hoc depascitur imbre
Quicquid ab æthereis est potis: hausit aquis.
Tribulus.
Tribule in undosis si nate paludibus/alges:
Cur tamen iratæ Cornua frontis habes?
Secretas tutamur opes/sub cortice dulcis
Esca latet:Dulce hoc nec nisi ab igne datur:
Et mihi ab æthereo munerosa potentia rore:
Me maris & cœli prouida cura fouet.
Languentes uereor fauces:me mandere lūbus
Discupit urina huic quum nocuit ue lapis.
Ex me mica iuuat:grauidas sed contrahit aluos:
Me miserum:mortis Dos mea causa mihi.
Eruca.
Ignita in Venerem lentos Eruca Priapos

Excitat: & tremulis optima poplitibus.

Cepa.

Quid tibi cũ Hippolyto/Liber aduersate pater/
Admonitis semper: culpa luẽda tibi est. Lnis
Crudele admissum hoc & detestabile munus
Væ misero: in lachrymas te rapit assiduas.
Cepa tibi est munus caput inflatura lutoso
Igne & rore malo: iam spuere incipias.
Si stomacho obseqtur: clamosæ assuescere discãt
Ora siti: obtusum hinc corruat ingenium.
Vesicæ & Veneri si grata: Hemorrois inde
Effluit: o/magni muneris Antidotum:
I/sine me in pœnas temerarie & improbe tãtas:
Quam uellem horridior q̃ rubra missa foret.
At bene consultum est uobis: tu Rusticus oras
Munera: Cepa datur: Saxeus exhibitor.

Ad Librum.

Sæpe Liber q̃ te alloquar admirabitur hospes:
Dic: licuit/Cœna hæc ne mea surda foret.

Alia.

Si quod Cœna sapis minimũ ẽ insulsa/qd optas
Horrida cum exustis Alia uerticibus:
Hæc graue olent: capiti nec cõuenientia ocellis:
Pulmoni & raucæ sint licet apta Gulæ.
Hæc ut noris edas: quantas prorumpet in iras

Vesica:& uenter depositurus onus.

Ascallonia.

Cœna mihi scite est actum:Ascallonia tarde
Ieiunis ueniunt destituenda Coquis.
Illos calfaciant hebeti,repleantq; liquore
Vtq; minus noceant:illa recocta uorent.

Porrum.

Tabida cui curæ pulmonis membra & anhelũ
Pectus:eum Porri torrida Cœna uocet.
Cura mihi ẽ stomachus/placidissima somnia:dẽ
Bis licet elixũ nõ tamen illud edam. ⟨ tes:
Hos colat ingratæ cui fœmina cura calendæ:
Quiq; nec astrictis renibus esse uelit.
Munera non tanti Veneris pensantur:ut aluo
Postposita:irati tormina uentris amem.

Raphanus:& Armoratia.

Hinc eat aut Raphanus postremo accũbat ĩ or/
Mensa magis sapida si sit onusta dape. ⟨ be
In caput & dentes:limosoq; igne in ocellos
Sæuit:& hinc stomachus nauseat assidue.
Morchio eum colat:& fungi cui cura Nicander
Quæq; amat æternas fœmina pulchra comas.

Inula.

Feruida contusis superinducenda lacertis
Est Inula in gelidis sædula torminibus.

Pectora/cor/lumbosq; fouet:si mansa cerebro
Est grauis:urinam non male grata ciet.
Rapa:Napi.
Sunt calida & rigido gaudentia frigore Rapa:
Humidus hinc illis turgidulusq; liquor.
Gloria Nursinis:sitientes cedite Napi:
Educet ipse licet uos amiternus ager.
Cum sapiāt Veneri magis hæc si crassa & obesa:
Cœna ea postremo lenta sub orbe ferat.
Pastinaca:Staphilinus.
Si uenit humescens culto Staphilinus ab horto
Feruenti & sapido plena rubore:sapit.
Ista licet stomachum uel bis decocta lacessat:
Et coitum in flato rore superba ciat:
Si coquus & pipere & melliti munere mulsi
Condiat:& stomacho grata erit & Veneri.
Candida nec montana placet:cui lūbus & arctū
Est femur:errantem cum magis urat/edat.
Tubera.
Terrea ferte aqueoq; madentia tubera rore
Alba:famescentes sint nigra uestra coqui.
Vltima sint nostræ post pulmentaria Cœnæ:
Mixta sit in nostris ut Venus ipsa iocis.
Si turgent:æquū est:uentosa tonitrua & imbres
Hæc genuere:piper chiaq; uina bibam.

Sic faciles stomacho sunt adducentia chimos
Nec uesica tumet: nec dolet Iliacus.
Cui caput obtusum & triste est: mollesq; lacerti:
Exeat: his tantum Tubera Cœna negat.

Ad Cœnam.

Plura olera & plures fructus: nō omnia ferre:
Et pluri poteras esse referta Dape:
Cœna/satis sunt hæc: modo sint cōdita: Vorator
Quærat in externis turgidus esse Thoris.

De Repletione.

Scinditur extumidum corpus Conuiua Vorator
Desine iam: in patinis cura diurna tibi est.
Crapula & Ingluuies tibi mors erit: Ilia: uenter:
Et iecur/& renes/splenq;/caputq; dolent.
Si uix inspiras: si te uexante podagra
Et chyragra exclamas: culpa Miselle tua est.
Desine iam extremo famis aduersate furori:
Dedecet & nocuum est cedere uelle Gulæ.

De Quiete.

Siquando est optanda Quies gratissima Nautis
Quum male disiecti succubuere nothis.
Illa uelim fessis consumpta aptissima Cœna
Conuiuis ueniat grata futura meis.
Et nos uela damus/rapiunt iam lintea Serui:
Mergimur: & pleno nos ferit unda lacu.

Brachia iactantur nobis:consedimus omnes:
Quisq; suis transtris:cuppa calixq; tonant.
Bacchantũ insurgit clamor/ creberq; tumultus:
Cura salus cuiq; est:hic sibi quisq; uacat.
Tiphys ibi/hic uigil ẽ pincerna/hos icrepat : au
Inuigilate uiri/mota flabella cient. Lras
Intentus Conuiua uorat:Quassatus amicos
Nauta cupit portus:Ocia pastus amat.
Vtq; nisi empta Quies lace㛃 nõ Naufrag⁹ aptat
Remigium/ut dubias Nauta retentet aquas:
Sic cõuiua satur:cibus huic nec crastinus aptus/
Debita ni hesternum est concomitata Quies.

De Accidentibus Animi.

Si decet & Sancti rationem admittitis æqui:
Sancta manent animos gaudia læta suos.
Iam satur est uenter:tumet hic:iacet ille supinus
Iam properent risus:ira/timorq; abeant.
Nodosæ rerum causæ & sublimia cædant
Naturæ ingenia:hæc non capit iste locus.
Sensibus addicta est nũc mẽs:sub sensibus extãt
Deliciæ:gaudent corda iocosq; parant.
Gaudia sectentur risus:dulcesq; cachinni:
Lusus:firma fides:spesq;/iocusq; salax.
Lætitia & risus reparant me:gaudia seruant
Incolumem:exanimant ira/metusq; graues.

Ridendũ est hylares Cõuiuæ: amẽtia magna est
Si finimus celeres accelerare rogos.
De Somno.
Deficiunt uigiles sensus: hebetantur ocelli:
Tertia iam absumpto præterit hora cibo.
Cecuba præcipiunt somnos: caput annuit: ite
Conuiuæ: in solitos currite quisq; thoros.
Naturæ hic bene feruet opus: bene cõcoquet he-
Venter & amplexu nobiliore cibum. par
Lethæa est resupina Quies: hinc omnia pallent
Mẽbra: iecur: ren: nerui: ora: caput: stomachus.
Pronus quisq; cubet: dextra uel parte recũbat:
Mox leui lateris commoda somnus amat.
Sõne nihil sine te bene possumus: optĩe somne:
Blanda ægris animis: corporibusq; Quies.
De Vigilia.
Surgite ab occeano rapidus iam surgit eous
Auroræ roseum iam iubar ecce rubet.
Iam uigilate graues somno/uinoq; sepulti:
Septena in somnos est satis hora meos.
Longior obtundit cerebrum: torpedine sensus
Afficit: exacuet quum uigilata dies.
Sic calor internus reuirescit & aptius omni
Sorditie eiecta/membra uigore fouet.
Luce uigent operosæ artes: it Miles in arma

C 9 3

Luce:gemunt fessi sub iuga luce Boues.
Delia non noctu uenatur:nocte quiescunt
Pulpita:sed luce est docta Minerua uigil.
Luce minax Pallas : uigilatæ quot bona Lucis?
Corpora:Dii:Sensus:Ingenium/ Arsq; uigent.

De Inanitione.

Nunc uigiles Socii uentres reseremus auaros
Perq; suos ductus iam resecata fluant.
Effluere illa petunt/neruus ni turgeat æger:
Ni putreant chimi:langueat & stomachus.
Hinc caput & læsi renes:hinc febris anhela:
Hinc laterum dolor est:hinc calor emoritur.
Mox famis assuetus feruor quum uenerit:ite
Hospitem ad externum/clausa culina mea est.
Nec stomachũ sinite:admoneo:ferueſcere inanẽ:
Bilis & ignita hinc febris obesse solet.
Sic male sana ægrum uexant ieiunia corpus
Languidius pleno q̃ uelit esse cibo.

De Coitu.

Maxima iam ueniant Erycinæ gaudia:proles
Expectata diu est:huc Hymenæe ueni.
Te sine uana hominum spes oĩs : gaudeat heres
Quum Veneri annueris/tu modo blãde ueni:
Per te nostra decens:& casta:& sancta uoluptas
Seruor & incolumis/si modo parca Venus.

Renibus extumidis hinc cura est: ira/furorq;
Et metus omnis abest: hinc uigil audet amãs:
Hic ualidũ ẽ corpus: crescit calor itimus: hic cor
Sidereumq; caput: si modo parca Venus.
Hinc stomacho empta fames: pulsa caligine sen
Hinc ualet: hinc bilis fœda pire solet. (sus
Deliciæ hinc dulces/hinc ẽ amor ille proteruus:
Hinc Veneris puer est tamq; cupitus Amor.
Sis modo castus amor: claudi si liquerit antrum
Mater: & est Marti dedita: culpa tua est.
Si lacer Hippolytus moritur: si proditur ingens
Ilium/& infausto sanguine mora rubent:
Si puer Idæus summo sit cura Parenti
Credidit hinc nocuos cum minus esse thoros:
Culpa tua est/fallit tua non satiata libido:
Pallet: & hinc moritur ni bene cautus amans.
Euolat exanguis subitus calor: ora/palatum/
Et male olet stomachus: nec satis inde coquit.
Perditur: & misero nihil est quod prosit: abito
Improbe: uelle mori/non amor: immo furor.

De Balneo.

Balnea ni corpus mundũ est: aut intret obesum
Et tumidum fieri: si tibi forte uelis.
Si modo sint mũdæ & limphæ tibi suaue tepẽtis
Vtilia: in laxis noxia poplitibus.

Si gelida ingrederis:calor hinc internus abũdat
Muſculus obdurat:nec tibi Nerue nocet.
Sulphureum aut ſalſum ſi ſit tibi forte:uel ære
Aut cinere aut ferro concomitante:caue.
Conſule prudentem medicæ prius artis alũnũ:
Et prodeſſe poteſt & nocuiſſe ſolet.

De Frictione.

Si rogitas citius pingueſcere Lote:ſequatur
Balnea ſitq; leui Frictio facta manu.
Senſibus illa fauet:calor hinc uiget oĩs:aluntur
Efoeta hinc melius membra:caputq; ualet.
Quid non humanũ ingeniũ ſapit? ægra moueri
Corpora quum nequeũt:Frictio ꝓmpta ſubeſt.

De Aere.

Corpora iam in motus ꝓperant:puriſſimus Aer
Quæritur:hic uenti nec malus erret odor.
Lucidus exortum ad Solem grariſſimus: abſint
Stagna putreſq; lacus : & male quicquid olet.
Si Ioue uel tardo gelidus ſit forſitan orbe
Gratior eſt:noſtra hinc membra calorq; ualet.
Si Venere aut Marte incaleat:lacera inde pibũt
Aſſidue humanis pabula corporibus.
Vndiq; diripimur:ſi ſpirant corda:ſubintrat:
Hoc ſine nil miſeri corporis ora uorant.
Quas dabimus grates Aer tibi peſſime:per te

Viuimus & morimur: Gratia nulla tua est.

De Motu.

Peonis assiduos ni forte requiritis haustus:
Pharmaca/uel pilulæ nobilis Antidotum:
Surgite iam lenti Conuiuæ: corpora torpent
Vestra: petunt motus tempora certa suos.
Relliquiæ Saturo resecatæ a uentre supersunt:
Sedulus has soluet quum labor auctus erit.
Hic saliat: faciles alius decantet amores:
Cursitet iste: leues torqueat ille pilas.
Quadrupedi insideat Spectabilis ille feroci:
Iste leues Ceruos: ille sequatur Apros.
Sic agite in ualido dum crescunt pectore uires:
Nec sinite a fesso ut corpore Sudor eat.
Naturæ hinc calor inuigilat: bene cōcoquit/ oēs
Effugiunt sordes: & famis ardor adest.
Segnicies Torporq; abeunt : Medicina ualebit:
Nominis est solo non mihi grata sono.

Ad Librum.

Quod Venerē Geniūq; colas: Cererisq; frequētes
Sacra: putas forsan uiuere posse Liber
Falleris: & fugiet ratio te uana: proterua est
Et Venus hæc nouit perdere: & Ingluuies.

Baptistæ Fiera Mantuani medici Cœna.

c 100

Coriandrum. Stet post Anisum.

Ne crasso noceant oculis Coriandra liquore/
Siccata huc ueniant igne refercta leui.
Hæc Caput inuisa pressum Caligine mensis
Optat summotis: hæc fluida aluus edat.
Dura parę/Stomacho tamen optatissima nostro:
Hinc redolens/sicca est nec putret assa caro.
Niliacis præstant si sint delecta sub hortis:
Plura odi: parca sunt mihi grata manu.
Sic mea demulcent ardentia corda: nec omnes
Nostra: Venus numeros perdet inepta suos.

Mala.
Coloris. stet caloris.
Bacca Lauri.
Auariciæ. stet amaricie.

Vina.
Ninis. stet nimis.
Pinea.
Capillo. stet lapillo.

BIBLIOTECA
XV
NAZIONALE CENTRALE
FIRENZ

